

Sygn. akt II Ca 431/15

POSTANOWIENIE

Dnia 22 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy II Wydział Cywilny - Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ireneusz Płowaś Sędziowie: SO Piotr Starosta

SO Janusz Kasnowski (spr.)

Protokolant: stażysta Karolina Bielewicz

po rozpoznaniu w dniu 15 grudnia 2015r. w Bydgoszczy na rozprawie sprawy z wniosku

D. M.

przy uczestnictwie

M.M.

o zniesienie współwłasności nieruchomości

na skutek apelacji wnioskodawczynie D. M. od postanowienia Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 3 marca 2015r. w sprawie o sygn. II Ns 4870/14

postanawia:

1/ oddalić apelację;

2/ oddalić wniosek uczestnika o zasądzenie od wnioskodawczynie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

II Ca 431/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 3 marca 2015r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy oddalił wniosek D. M. o dokonanie zniesienia współwłasności nieruchomości położonej w D. przy ul. (...), stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 0,2599 ha, dla której ten Sąd prowadzi księgę wieczystą o nr Kw nr (...).

Sąd Rejonowy ustalił, że prawomocnym wyrokiem z dnia 20 maja 2013 r. wydanym w sprawie o sygn. akt XC 2184/12 Sąd Okręgowy w Bydgoszczy rozwiązał małżeństwo wnioskodawczynie D. M. i uczestnika M. M. przez rozwód z zaniechaniem orzekania o winie. W punkcie 9 (dziewiątym) tego wyroku Sąd Okręgowy dokonał częściowego podziału majątku wspólnego stron w ten sposób, że wnioskodawczynie przyznał własność zabudowanej nieruchomości położonej w D. przy ul. (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...) oraz nieruchomość lokalową położoną w B. przy ul. (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...), natomiast uczestnikowi przyznał własność nieruchomości lokalowej położonej w B. przy ul. (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...) oraz nieruchomość lokalową położoną w B. przy ul. (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...).

W okresie poprzedzającym rozwiązanie małżeństwa i dokonanie częściowego podziału majątku wspólnego, a dokładniej w dniu 26 kwietnia 2013r. wnioskodawczynie i uczestnik zawarli umowę zatytułowaną: „Umowa zobowiązująca do zawarcia umowy / dokonania zgodnego podziału majątku wspólnego”. W jej preambule strony oświadczyły, że są zgodne co do podziału majątku wspólnego i zniesienia współwłasności oraz na rozprawie w sprawie o rozwód wyznaczonej na dzień 20 maja 2013 r. dokonają podziału majątku wspólnego i zniesienia współwłasności

nieruchomości zgodnie z dalszymi postanowieniami tej umowy. Te przewidywały, że M. M. przypadną nieruchomości lokalowe o numerach (...) położone w B. przy ul. (...) natomiast D. M. przypadnie własność zabudowanej nieruchomości położonej w D. przy ul. (...) i nieruchomości lokalowej o numerze (...) położonej w B. przy ul. (...). Nadto stawający uzgodnili, że tytułem spłaty M.M.zapłaci D. M. kwotę 120 000 złw terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy dokonującego podziału majątku wspólnego stron. Sygnatariusze dokonali w omawianej umowie podziału pozostałego majątku wspólnego, zapewnili o dokonaniu podziału wspólnego majątku ruchomego i zawarli postanowienia dotyczące przyszłej spłaty zaciągniętych zobowiązań.

Postanowieniem z dnia 31 października 2013r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy oddalił wniosek D. M. o wpisanie jej w dziale II księgi wieczystej Kw nr (...) jako właściciela nieruchomości, także w części uprzednio należącej do uczestnika. W uzasadnieniu wskazał, powołując się na treść wpisów w tej księdze wieczystej, że zainteresowani są współwłaścicielami objętej nią nieruchomości w udziałach po 1/2 części, nabytych przed zawarciem przez nich związku małżeńskiego. Tym samym, w jego ocenie, zachodzi sprzeczność między dokumentem stanowiącym podstawę wpisu (wyrokiem Sądu), a treścią księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości, która nie jest prowadzona dla nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego zainteresowanych.

Wnioskodawczyni D. M. wystąpiła następnie z powództwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, jednakże pozew cofnęła, przez co postępowanie w tej sprawie umorzono.

W ramach oceny prawnej tych ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z treścią art. 365 § 1 k.p.c. prawomocne orzeczenie Sądu wiąże nie tylko strony i Sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Przepis art. 366 natomiast stanowi, że wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Zatem z tych przepisów wypływa wniosek o związaniu sądów prawomocnymi orzeczeniami innych sądów, przy zachowaniu zakreślonych granic podmiotowo - przedmiotowych.

W tym przypadku – jak dalej Sąd I instancji wywodził, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy w wyroku rozwodowym dokonał częściowego podziału majątku wspólnego D. M. i M. M., obejmując tym rozstrzygnięciem również nieruchomość gruntową położoną w D., dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...). Tym samym Sąd skorzystał z możliwości, jaką stwarza § 3 art. 58 k.r.o., który dopuszcza – na wniosek jednego z małżonków – dokonanie w wyroku orzekającym rozwód podziału majątku wspólnego, jeżeli strony nie wiodą sporu ani co do składu majątku wspólnego, ani sposobu jego podziału, a tym samym przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu. Z treści rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 9 (dziewiątym) wyroku z dnia 20 maja 2013 r. wynika, że Sąd Okręgowy zaliczył nieruchomość położoną w D. przy ul. (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...), do majątku wspólnego zainteresowanych oraz przyznał ją na wyłączną własność powódki D. M. (art. 684 k.p.c. w związku z art. 567 § 3 k.p.c. i art. 58 § 3 k.r.o.). Nadto Sąd rozstrzygnął o należytej dopłacie wynikającej z dokonania podziału majątku wspólnego byłych małżonków.

W tych okolicznościach Sąd Rejonowy uznał, że w przedmiotowej sprawie nie jest uprawniony do weryfikowania prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w Bydgoszczy w sprawie rozwodowej. Przeciwnie, z uwagi na powagę rzeczy osądzonej Sąd jest jego treścią związany podobnie zresztą, jak i Sąd wieczystoksięgowy orzekający w sprawie Dz. Kw (...) Jak jednolicie wskazuje się w judykaturze, jeśli podstawą wpisu jest orzeczenie sądowe sąd wieczystoksięgowy nie może badać merytorycznej zasadności tego orzeczenia, bada jedynie, czy zawiera ono wszystkie dane konieczne do dokonania wpisu, czy jest prawomocne i czy z przyczyn technicznych nadaje się do wpisu (tu odwołał się do postanowień Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2014 r. w sprawie ICSK 631/13 oraz z dnia 22 maja 2014 r. w sprawie IV CSK 524/13). Co oczywiste Sąd ten działając w ramach wyznaczonej kognicji (art. 626⁸ § 1 i 2 k.p.c.) musi rozstrzygnąć, czy przedkładane w odpisie prawomocne orzeczenie może stanowić podstawę wpisu w księdze wieczystej, czy też, z uwagi choćby na jej treść, zachodzi przeszkody do dokonania wpisu. Na podkreślenie zasługuje jednak to, że stwierdzenie istnienia przeszkody do dokonania wpisu (art. 626⁹ k.p.c.) opartego na treści

prawomocnego orzeczenia sądowego, nie oznacza wcale jego nieważności (o niej sąd wieczystoksięgowy nie byłby władny orzec).

Sąd Rejonowy dodatkowo podkreślił, że w tej sprawie nie był władny rozstrzygać o prawidłowości orzeczenia Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 20 maja 2013 r. Dotyczy to zarówno kwalifikacji rzeczowej nieruchomości do majątku wspólnego zainteresowanych, jak i zamieszczenia w sentencji orzeczenia wszystkich niezbędnych elementów, np. udziałów w nieruchomości wspólnej jako praw związanych z prawem własności nieruchomości lokalowych (tu wskazał na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2009 r. w sprawie III CSK 348/08). Nadto stwierdził, że niedopuszczalnym byłoby pozytywne orzekanie w przedmiocie zniesienia współwłasności nieruchomości prowadzące do zaistnienia dwóch niezależnych tytułów prawnych do tej rzeczy (w postaci orzeczeń sądowych). Doprowadziłoby to do istotnych komplikacji w sferze ujawniania prawa własności wnioskodawczyni, skoro - jak wynika z brzmienia działu III księgi wieczystej Kw nr (...) - ujawniono już fakt przejścia prawa własności nieruchomości z uczestnika na zainteresowaną, który z uwagi na wystąpienie przeszkody wpisu w rozumieniu art. 626⁹ k.p.c., nie mógł znaleźć odzwierciedlenia w treści księgi. Dlatego też Sąd Rejonowy wniosek w sprawie oddalił i orzekł o kosztach postępowania po myśli art. 520 § 1 k.p.c., przy uwzględnieniu zgodnego stanowiska samych zainteresowanych wyartykułowanego na rozprawie w dniu 3 marca 2015 r.

W apelacji od postanowienia wnioskodawczyni D. M. domagała się jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania według norm przepisanych.

Skarżąca zarzuciła Sądowi Rejonowemu:

- naruszenie przepisów postępowania, a dokładniej art.365 kpc i art.366 kpc poprzez przyjęcie, że Sąd jest związany prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 20 maja 2013r. w sprawie X C 2184/12 (rozstrzygającego także w zakresie podziału majątku wspólnego byłych małżonków), bo wyrok ten stwarza powagę rzeczy osądzonej, choć zdaniem skarżącej tak nie jest.

Uczestnik M.M. wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na jego rzecz od wnioskodawczyni zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie podlegała uwzględnieniu. Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w sprawie, które nie były kwestionowane, przez co Sąd Okręgowy przyjął je także za podstawę swego rozstrzygnięcia. Podzielił też ocenę prawną tych ustaleń z wnioskiem końcowym, że prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 20 maja 2013r. w sprawie XC 2184/12 rozwiązujący małżeństwo wnioskodawczyni i uczestnika przez rozwód i dokonujący częściowego podziału ich majątku wspólnego, w tym przyznania wnioskodawczyni własności zabudowanej nieruchomości położonej w D. przy ul.(...), dla której prowadzona jest księga wieczysta Kw nr (...), jest ważny i skuteczny. W takim znaczeniu, że uczynił wnioskodawczynię właścicielką całej nieruchomości, a więc także w tej części, która uprzednio w ramach współwłasności ułamkowej przysługiwała uczestnikowi M.M.(do połowy), a tym samym może stanowić (jako dokument urzędowy) podstawę do dokonania stosownych wpisów w księdze wieczystej. Brak zatem podstaw do „ponownego” zniesienia współwłasności tej samej nieruchomości.

Z okoliczności niekwestionowanych przez wnioskodawczynię i uczestnika wynikało, że wyżej opisana nieruchomość została przez nich zakupiona jeszcze przed zawarciem związku małżeńskiego, a więc przed powstaniem małżeńskiej wspólności majątkowej (w ujęciu art.31 § 1 kro), przez co stanowiła ich współwłasność w częściach ułamkowych (w ujęciu art.199 i n. kc). Tak też opisano ich prawo do nieruchomości w w/w księdze wieczystej prowadzonej w Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy (okoliczność niesporna; porównaj też odpis zwykły księgi wieczystej – k.15 i 16). W tej sytuacji, jeżeli w sprawie rozwodowej wnioskodawczyni i uczestnik zdecydowali się na dokonanie zgodnego podziału majątku wspólnego, (co dopuszcza art.58 § 3 kro), którym objęli także tę nieruchomość, choć nie objętą wspólnością ustawową (współwłasnością łączną), ale będącą w ich współwłasności ułamkowej (po połowie), a nie osoby trzeciej,

to zapadły w tej sprawie wyrok, którego nie zaskarżyli, wywołał skutki prawne polegające na przeniesieniu własności udziału w nieruchomości przysługującego uprzednio uczestnikowi na rzecz wnioskodawczyni. Co do zasady możliwe jest bowiem zniesienie współwłasności rzeczy na drodze sądowej, a orzeczenie Sądu (postanowienie czy też wyrok) jest właściwą do tego formą prawną.

To oznacza, że zarówno forma dokumentu urzędowego (wyrok sądu, który jest prawomocny), jak i jego treść pozwalają na jego wykonanie poprzez dokonanie wpisu w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości w nim ujętej w zakresie zmiany właściciela. Podkreślić należy, że nie stanowiłby on takiej podstawy, gdyby dotyczył nieruchomości nienależącej w całości do wnioskodawczyni i uczestnika (byłych małżonków), jako jedynych współwłaścicieli. W tym przypadku, znaczenie takiego orzeczenia byłoby podobne do znaczenia czynności prawnej w postaci umowy sprzedaży rzeczy działanej we właściwej formie, ale przez osobę niebędącą jej właścicielem czy współwłaścicielem. Czynność taka, choć ważna (por. art.58 § 1 kc), ale dotknięta wadą prawną nie spowodowałaby jedynie skutków prawnych w postaci przeniesienia własności, a więc byłaby w istocie niewykonalna (nieskuteczna).

Sąd odwoławczy podziela ugruntowane już stanowisko Sądu Najwyższego, przez co nie zachodzi potrzeba czynienia szerszego wywodu, że czynność prawna stanowiąca podstawę wpisu do księgi wieczystej (np. umowa) powinna być badana nie tylko pod względem formalnym, ale także pod względem jej skuteczności materialnej. Akceptuje także zapatrywanie tego Sądu, że w sytuacji, gdy podstawę wpisu stanowi orzeczenie sądowe: sąd wieczystoksięgowy nie może dokonywać kontroli merytorycznej orzeczenia; może jedynie badać, czy orzeczenie zawiera wszystkie dane konieczne do dokonania wpisu i czy z przyczyn technicznych nadaje się do wpisu (por. choćby postanowienie z dnia 22.05.2014r. w sprawie IV CSK 524/13; postanowienie z dnia 17.07.2008r. w sprawie II CSK 115/08). W tym przypadku, prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 20 maja 2013r. w sprawie XC 2184/12 do tego się nadaje.

Dla porządku jedynie wskazać należy, że wnioskodawczyni nie mogłaby poszukiwać ochrony swoich interesów w drodze powództwa o uzgodnienie stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym tj. po myśli art.10 ust.1 ustawy z dnia 06.07.1982r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. w Dz.U. z 2013r. poz.707 ze zm.). W takim postępowaniu nie mają istotnego znaczenia zgodne stanowiska stron, bowiem przedmiotem oceny Sądu są dowody w postaci dokumentów mających wyjaśnić stan prawny nieruchomości, a to oznacza, że Sąd musiałby poddać ocenie ten sam prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy rozwiązujący małżeństwo zainteresowanych i zawierający też rozstrzygnięcie w przedmiocie własności w/w nieruchomości. Tymczasem, jak wynika z wcześniej poczynionych wywodów, prawomocny wyrok Sądu Okręgowego jest ważny i jasny w treści, a tym samym pozwala na ujawnienie stanu prawnego, który z niego wynika, w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości, której dotyczy.

Mając na uwadze przywołane okoliczności i dzieląc argumenty przywołane w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd odwoławczy oddalił apelację wnioskodawczyni, jako nieuzasadnioną. O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł po myśli art.520 § 1 kpc.